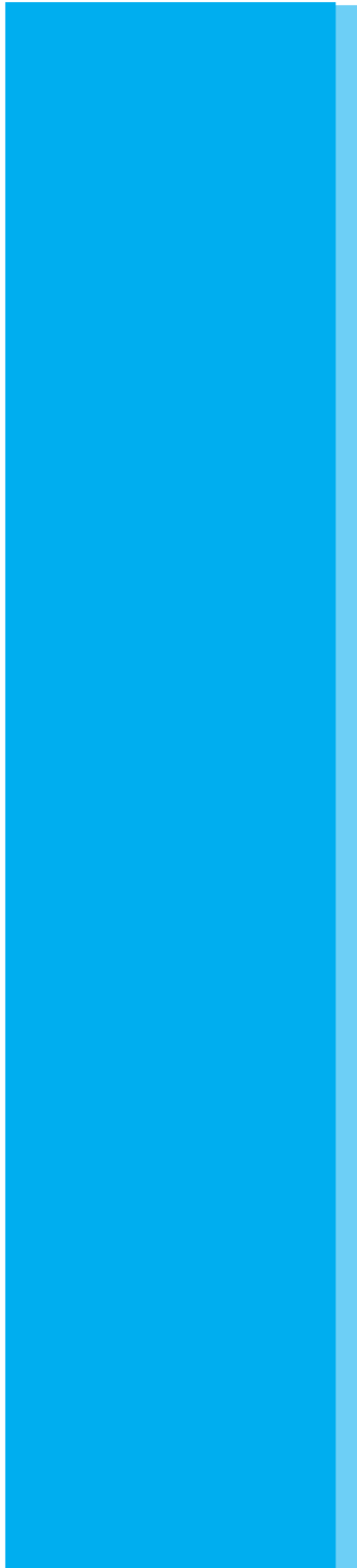

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na
matu jawm galaw sa wa ga

Shinggyim ahkaw ahkaw
hpaji jaw ginra (Myenmung)
kawn sharpaw ai.

Ka ai - Aung Myo Min
Director (HREIB)

Laika makawp - Han Lay

Kata hkrang-ban - Saw Ngo

Laikabuk jahtuk - M M M Lwin

Ga gale ai - Naw Hkam

Laikadip shapraw - shinggyim ahkaw ahkaw
hpaji jaw ginra (Myenmung)

Laika buk hti-hkum - shawng ningnan na (1000)

Matut mahkai -

Human Rights Education Institute of Burma (HREIB)
G.P.O Box 485, Chiang Mai 50000, Thailand.
E-mail : hreburma@loxinfo.co.th
<http://www.hreib.com>, www.hreib.net

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Num-htet ga

Ma ngu ai gaw du na ten ningbaw re ai zawn dinghku ni aq sut mung rai nga ai hpe anhte ni hkap la manu shadan da nga ai. Tin sha ni aq n-tsa hkrit tsang hpa lam ni n-du pru hkra jawm makawp maga na lit gaw shinggyim sha yawng aq lit re hpe yawng chye jalu re nga ai. Raitim ya na prat hta gaw ma ni hpe shalai dut sha ai hte kaga lam amyu myu hku amyat shapraw ai lam ni nga nga ai gaw yawng hpa lam ni re nga ai.

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm shakut ai lam hpe mungkan hta nga ai asuya ni, uhpung uhpawng ni gaw jawm shakut nga ma ai. Asuya ni hte ma makawp maga hpung ni jawm nna ma dut shalai sha ai lam hpe tang du du ahkyak la ai lam ni, tara upadi ni shapraw let makawp maga ya ai lam ni, mungshawa ni aq lapran hpaji jaw ai lam ni galaw ai hta myenmung nga uhpung uhpawng ni jawm hpaw da ai Myenmung ma dut shalai sha ning hkap hpung (Burma Anti-Chil Trafficking (Burma ACT)) mung langai lawm nga ai.

Myenmung na ma ni hpe maigan mungdan de lam amyu myu hku dut shalai taw nga ai lam mat mat na matu n-gun dat shakut taw nga ai n-dai uhpung hpe 2006 March (17) shaloi hpaw hpang wa ai. Ma ni hpe makawp maga na matu amyulakung uhpung ni hte hpaw da ai n-dai uhpung gaw ma dut shalai ai lam hpaji jaw ai lam hpe laisai aten kawn hpang wa ai ya du hkra re nga ai.

Uhpung hta shamawt lawm ai ni aq bawngban ai lam, hpaji jaw ai lam ni hpe mahkawng nna n-dai laika buk hpe shapraw lu ai re nga ai. N-dai laika buk gaw ma dut shalai ai lam hpaji jaw ai ni hte makawp maga lam galaw ai ni aq matu lama-ma akyu rawng na re ngu kam ai. N-dai laika buk hta lawm ai lam ni hpe hti hkaja nna ma dut shalai ai lam makawp maga magam hta n-gun mi a-lu shanglawm wa na matu Myenmung ma dut shalai sha ninghkap hpung malai gasaw dat ga ai.

Awng Myo Min
Director
Shinggyim ahkaw ahkang
hpaji jaw ginra (Myenmung)
December, 2006

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Laika matsun

Numbat	Ginlam	Laika man
1.	Dut shalai sha ai lam ngu ai gaw	6
2.	Mungkan n-tsa ma dut shalai sha ai lam mabyin masa	8
	- Atin sha ni hte seng ai shiga lami ni	8
3.	Sinpraw Dingda Asia hte ma dut shalai sha ai lam	9
4.	Myenmung ma dut shalai sha ai lam mabyin masa	9
5.	Ma dut shalai sha hkrum ai aq n-pawt mabyin ni	12
6.	Myenmung-dan kawm kaga mungdan de masha dut shalai ai hkrum lam ni	13
7.	Dut shalai sha ai aq yaw shada lam	
	- Ngang kayun magam hta hkumshan kanawn mazum na matu dut shalai ai lam	13
	- Pu-ba nna sari shabrai yawm ai shara hkan shangun sha na matu dut shalai sha ai lam	16
	- Mawhpyi hku nna shangun sha na matu dut shalai sha ai lam	18
	- Num-nnan shatai hkungran la na matu dut shalai sha ai lam	20
	- Tara n-shang bau la na matu dut shalai sha ai lam	21
8.	Ma dut shalai ai lam hte Myenmung-dan upadi	21
9.	Ma dut shalai ai lam hte Thai mungdan upadi	24
10.	Ma dut shalai sha ai lam hte seng ai mungdan ga daga ga-sadi laika ni	26

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Numbat	Ginlam	Laika man
11.	Ma ahkaw ahkang hte seng ai ga-sadi laika ma ni hpe dut sha ai lam, ma ngang kayun hta jailang ai lam hte	
	“ma kinsha lasha laika aq hpang na akyu ara ga sadi laika”	26
	Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu galaw lu ai bungli ni	27
	- Upadi hte seng nna galaw sa lam	28
	- Dut shalai sha hkrum ai ni hpe makawp maga ya ai lam	29
	- Daidaw buga de bai sa ya ai lam	29
	- Ma dut sha ai lam hkrum wa yang matut mahkai mai ai Thai mungdan nga uhpung uhpawng ni	30

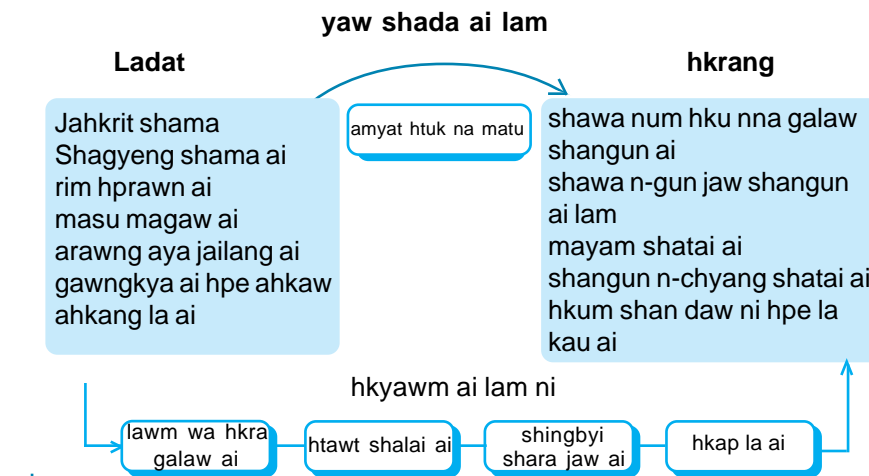

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Dut shalai sha ai lam ngu ai gaw-

Masha langai ngai hpe amyat htuk na yaw shada let jahkrit shama ai hku na rai rai, shagyeng shama nna rai rai, rim hprawn mat nna rai rai, masu nna rai rai, ti-nang aq arawng aya hpe lang nna rai rai, dai wa aq gawngkya ai lam hpe ahkaw ahkang la nna rai rai, dai wa aq uphkang ai wa kaw na mythkrum ai lam lu na matu manu jahpu jaw nna (sh) akyu amyat jaw nna (sh) la nna rai rai masha langai hpe myit gang la ai lam sa ya ai lam shalai ya ai lam shingbyi shara jaw ya ai lam hkap la ai lam hpe tsun mayu ai.¹

Amyat htuk ai ngu ai gaw grit-nem htum hku nna shawa num bungli hta shangun ai lam hte kaga ngang hte seng ai hta roi rip amyat htuk hkrum ai lam, shawa n-gun jaw shangun ai lam hte kaga magam bungli ni hta jailang hkrum ai lam, mayam galaw hkrum ai lam (sh) mayam galaw hkrum ai hte bung ai kaga magam bungli ni hta shangun hkrum ai lam, shangun n-chyang galaw shangun ai lam, hkum shan ni la kau ya ai lam ni hpe tsun mayu ai. Dai hku nna amyat htuk ai lam galaw ai hta dut shalai sha hkrum ai wa nan mythkrum lawm ai ten du hkra amyat htuk ai lam byin ai hku re.

¹ United Nations Protocol to Prevent, Suppress, and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the UN Convention Against Transnational Organized Crime' (2000).

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Ma dut shalai sha ai ngu gaw—

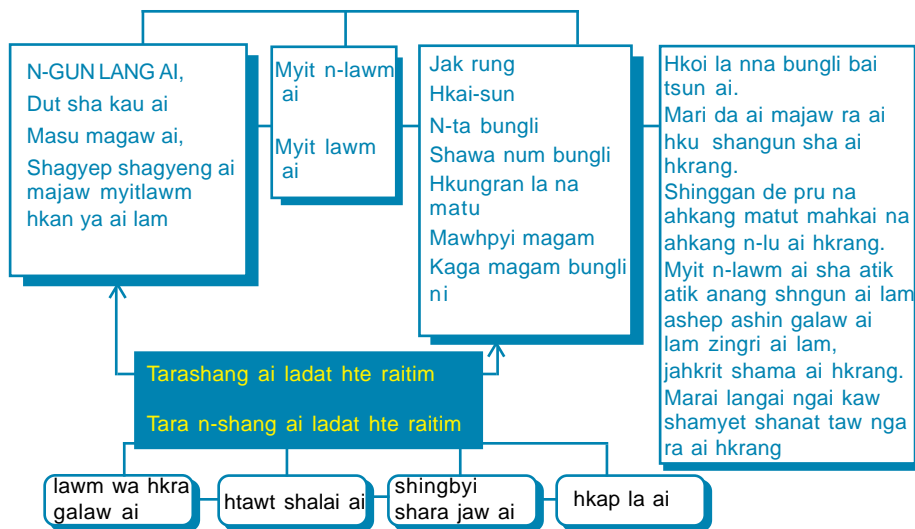
Asak 18 ning n-pu na ma ni hpe lahta na madun dan ai amyat htuk ai lam ni sha n-ga kaga amyat htuk ai lam amyu myu aq matu lawm wa hkra galaw ai lam, htawt shalai ai lam, shingbyi shara jaw ai lam hte hkap la ai lam hpe tsun mayu ai.²

Dai majaw ma dut shalai sha ai ngu gaw—

- Dut shalai sha hkrum ai wa gaw asak (18) ning n-pu re ra ai.
- Amyat htuk na yaw shada ai lam nga yang gaw dai ma myitlawm nna mi rai rai myit n-lawm ai mi rai rai dut shalai ai lam byin nga sai.
- Ma aq n-tsa amyat htuk ai lam ngu tsun ai shaloi ngang hte seng nna roirip amyat htuk hkrum yang sha n-rai kaga lam hku amyat htuk ai lam mung lawm nga ai.

Ma dut shalai sha ai lam

Amyat htuk na yaw shada ai hku nna

²United Nations Protocol to Prevent, Suppress, and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the UN Convention Against Transnational Organized Crime' (2000).

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Mungkan n-tsa ma dut shalai sha ai lam mabyin masa

Mungkan rapdaw ma alu hpung (UNICEF) aq sawn tak ai hta mungkan n-tsa hta shaning shagu ma wan mi sen lahkawng dut shalai sha hkrum nga ai. UNICEF aq hkaja ai hta amyushayi ni hte ma ni hpe shawa num bungli hte sari shabrai kaji sha hte galaw ra ai magam bungli ni hkan jailang na matu madung dut shalai sha ai re nga tsun nga ai. Dai majaw law wa ai ngang hte seng ai bungli, lani hte lani bungli galaw masha grau ra wa ai lam ni hte dut shalai sha ai lam ni gaw matut mahkai nga ai lam hkaja ai ni tsun ma ai. Matsan ai dam hpe hkamsha nga ai mungdan ni kaw na amyushayi ni hte ma ni gaw masha dut shalai sha hkrum ai shinggyim prat de law malawng du ra ma ai. Dai zawn masha dut shalai sha hkrum nna amyat htuk hkrum ai amyushayi ni hte ma ni gaw sawng la ai tsinyam ni hpe hkrum katut nga ma ai hku re. Dut shalai sha hkrum ai ten hte dut shalai ngut ai hpang hkum hkrang daw, ngang daw, myit masa daw ni hpe roirip zingri hkrum ma ai.

Tin sha ni hte seng ai shiga lami ni

Mungkan hta shaning shagu ma kasha ni wan mi sen lahkawng dut shalai sha hkrum taw nga ai.

Sinpraw Dingda Asia hta shaning shagu amyushayi ni hte ma ni sen lahkawng mun lahkawng hkying manga ram dut shalai sha hkrum taw nga ai.

Mungkan hta masha dut shalai sha ai kaw na lu la ai amyat shaning shagu dollar dari (\$9.5 billion) nga ai.

Num kasha law malawng re nga ai ma kasha wan mi sen matsat ram gaw ngang bungli hta shaning shagu amyat htuk hkrum nga ai.

Mungkan hta ma bungli galaw masha wan 246 ram nga ai.

Dai ma bungli galaw masha ni hta ma bungli galaw masha wan 171 gaw hkrit tsang ra ai magam bungli ni hta bungli galaw taw nga nna dai ma ni hta wan 73 gaw asak shi-ning n-pu re nga ai.

Mungkan hta ma yawng wan matsat sen mali gaw hka hte gyit shajup da ai bungli ni, mayam zawn galaw ra ai bungli ni, shawa num bungli

shinggyim ahkaw ahkang hpaji jaw ginra (Myenmung)

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

ni, kinsha lasha laika ni hte laknak lang manghkang byin ai kata ni hta bungli galaw taw nga ra ai. (UNICEF, ILO, CIA tang shawn laika ni 2005-2006)

Sinpraw Dingda Asia hte ma dut shalai sha ai lam

Sinpraw-dingda Asia ginra kata amyushayi ni hte ma ni sen lahkawng kawn sen lahkawng mun manga ram gaw shaning shagu dut shalai sha hkrum nga ai. Sawng dik shara gaw Myenmung, Thai, Laos, Vietnam, Miwa mungdan ni hte ni kahtep nga ai Sakhkung hka mayan re nga ai. American asuya maigan kyt hkai dap aq sawn tak ai Sinpraw-dingda Asia hta amyushayi ni hte ma ni sen lahkawng mun lahkawng hkying manga ram dut shalai hkrum ai lam tsun nga ai. Dai ginra kata nga ai mungdan ni aq sutmasa lam grai gang hkat ai lam, shinggyim ahkaw ahkang hkungga la ra lam gawngkya ai lam, upadi hkrang ni ngang kang ai lam n-nga ai sha mayun kumhpa sha ai lam naw nga ai lam hte asuya ni aq lapran tang du rau jawm galaw ai lam n-nga shi ai lam ni aq majaw dai mungdan ni aq lapran masha dut shalai sha ai lam gaw matut nga nga ai hku re.

Myenmung ma dut shalai sha ai lam mabyin masa

Myen mungdan nga ma ni gaw mungmasa n-grin ai lam hte laknak lang majan byin ai aq tsinyam ni hpe hkamsha hkrum nga ai hku re. Yayang na Myenmung hta ban nnan masum chyaw ram gaw mungmasa dip sha ai lam, shinggyim ahkaw ahkang jahten ai lam hte shinggyim sha ni aq ra nga ai n-pawt n-hpang madi shadaw lam ni n-lu ai lam ni hpe tawt lai kaba wa ra ai. Dai zawn tawt lai kaba wa ra ai aq marang n-pawt n-hpang hpaji nem ra ai lam, shinggan machye machyang n-nga ai lam, ti-nang na ti-nang makawp maga lu ai lam yawm ai lam ni hkurm katut wa ra ai. Mungdan kata hta wanglu wanglang tsun shaga lu na ahkaw ahkang hte shiga lu na lam n-nga ai hku nna shak-hkrung nga ra ai hte ti-nang na ti-nang asak hkrung lu na matu shakut nga ra ai mungshawa ni nga ai zawn laknak lang majan byin ai aq akyu majaw htingbu mungdan de mungdan n-lu hku nna, tsinyam masha hku nna shingbyi nga ra ai mungshawa ni mung hkying lam hku nga ai hku re. Myenmung aq htingbu mungdan re nga ai Thai mungdan na tsinyam dabang ni hkan

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Myenmung na tsinyam masha n-law htum sen mi mun manga shingbyi nga ma ai. Matut nna masha sen kru kawm sen shi ram nga ai mungshawa ni gaw mung kata zim n-re ai sha gayin gumwai shanu nga ma ai. Matut nna laknak lang majan ni aq majaw rai rai, sutmasa yak ai aq majaw rai rai daidaw buga hpe kabai kau da nna Thai mungdan de htawt-sit bungli galaw masha hku sa du bungli galaw taw nga ai Myenmung masha wan mi ram naw nga nga ai.

Asuya aq uphkang ai lam n-kaja ai majaw sutmasa rawtjat lam yawm nna matsan ginchyup nga ai myenmung hte sutmasa rawt-jat nga ai htingbu mungdan ni aq mabyin masa gang nga ai lam ni mung Myenmung na amyushayi ni hte ma ni dut shalai sha hkrum na aq madung n-pawt lam ni re ngu hkaja ai ni tawt sawn nga ai. Myenmung gaw mungkan hta matsan dik jahpan hta lawm ai sha n-ga bawngring lam yawm dik mungdan hku nna masat da hkrum nga ai. Yu maya dinghku masha ni hku nna shani shagu na lusha hpe lu hkam la na matu jan-pru kawm jan-shang du hkra shakut tam bram sha ra ai zawn bungli taw ai lam ni mung ya aten hta manu mana sawng taw nga ai. Asuya rung bungli galaw ai ni aq shata shabrai mung nau-la tsaw nga ai dai-ni na gat manu hte shingdaw yu ai shaloi tsun n-mai hkra yawm nga ai. Dai sha n-ga hkau-hting hkau-na galaw sha ai ni hte mare hkan na mungmasha ni gaw asuya aq mying amyu myu shatut let hkan hta nga ai hkan-se aq majaw lani hte lani kan bau bungli yak wa ma ai. Lani mi galaw yang she lani mi lu sha ai prat hpe tawt lai lu hkra shakut nna lahkawng ni aq matu bungli galaw tim lani mi na matu lusha n-law ai lam ni hkrum katut nga ai. Dai majaw Myenmung masha ni gaw ti-nang aq mungdan hta tamlu tamsha na yak wa ai majaw ni htep ai mungdan de galaw-lu galaw sha na tam bram pru sa wa ma ai. Matut nna htingbu mungdan ni aq jak sut hpaga rawt jat ai lam hte gat-lawk sut hpaga lam hpaw malang ya ai majaw kaga mungdan na arangbang ai lam ni law wa ai mung Myenmung masha ni aq matu bungli jaw ai lam ni byin pru wa nga ai. Dai mabyin masa majaw Myenmung masha sumpum sumpam gaw mungdan na pru le wa nna kaga mungdan hta lu ai bungli galaw na matu shani shagu pru sa wa nga ma ai. Dai masha ni gaw masha dut shalai sha ai ni aq gunrai ni tai wa nna bungli amyat htuk shangun sha ai magam ni hta dut sha hkrum ma ai. Dai majaw Myenmung gaw masha dut shalai sha hkrum ai ni aq n-pawt mungdan langai de du wa ai hku re. Dai masha ni hta amyushayi ni hte ma ni gaw masha dut shalai sha hkrum ai prat de loi loi hte du wa ma ai.

shingyim ahkaw ahkang hpaji jaw ginra (Myenmung)

10

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Myenmung na ma ni kaga mungdan de shaning shagu dut shalai sha hkrum taw nga tim hpyen asuya aq ningsin chyip shiga pat da ai lam hte wanglu wanglang re ai shiga hta la ai lam n-nga ai majaw kade ram dut shalai sha hkrum ai ngu ai hti-hkum hpe hkrak tup chye lu na yak nga ai. Raitim Myenmung gaw American asuya aq shaning shagu shapraw ai mungdan ni aq shinggyim ahkaw ahkang sumtang laika hta ma dut shalai sha ai lam hte seng nna sawng dik mungdan tsang hta lawm nga ai zawn Myenmung na ma ni gaw htingbu mungdan ni de manu mana dut shalai sha hkrum nga ai ngu mungkan rapdaw ma ahkaw ahkang hte seng ai committee kawn 2004 ning hta shawa yawng chye hkra hpaw tsun dat sai.³

Dai sha n-ga Myenmung hte ni-htep nga ai Thai mungdan hte kaga Asia mungdan ni re nga ai Miwa, Malaysia, Japan, Singapore, Pakistan mungdan ni hta shawa num magam bungli gaw lai sai shi-ban aten manu mana sawng wa ai hku re. Maigan buhkawm magam rawt jat wa ai hte rau dai magam aq n-kaja ai akyu re nga ai manu hpa ai shawa num bungli hpe lakap let sa hkawm chyai ai ni mung law wa ai. Dai zawn law wa ai hpe shatup shazup na matu amyushayi ni hte ma ni hpe ngang magam bungli hta shangun na matu dut shalai ai lam mung law wa ai. Grau nna ma ni hpe madung da dut shalai wa ma ai. Hpamajaw nga yang ma ni gaw sak naw ram ai majaw shanhte hpe hkang hpareng na matu loi ai sha n-ga ma ni hte hkumshan kanawn mazum yang gaw AIDS ana hte hkumshan kanawn nna kap wa chye ai ana ni n-kap na re ngu shut sawn la ai majaw ma ni gaw ngang magam bungli de grau sa hkrum wa ma ai. Uhpung langai aq hta la ai yup-tung jahpan hta Thai mungdan aq shawa num magam hta jai lang na matu dut shalai hkrum ai amyushayi ni aq tsa lam shadang 30% gaw asak 18 ning n-pu na ni re lam mu lu ai. Dai num kasha ni gaw asak kaji ai hkawn-ji ni hte hkumshan kanawn mazum mayu ai hkumshan kanawn mazum lam hta pyaw len ai ni aq gat-lawk hpe shatup ya na matu dut shalai sha hkrum ai re lam, dai zawn pyaw let ai ni gaw ngang magam hta mahkrum madup n-nga shi ai ma ni hte kanawn mazum yang AIDS ana n-kap lu ai ngu kam nga ai lam dai jahpan hta madun dan ai hku re.

3: "Concluding Observations: Myanmar," *Thirty-sixth session of the UN Committee on the Rights of the Child*, UN Committee on the Rights of the Child, 4 June 2004).

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Ma ni dut shalai sha hkrum ai aq n-pawt mabyin ni

Matsan jamjau ai lam hte bungli n-nga ai lam
 Hpaji lam hte machye machyang grit-nem ai lam
 Mungdan ni aq lapran sutmasa bawngring lam masa n-rap ra ai majaw
 kaga mungdan ni de sa du bungli galaw ra ai lam,
 Num kasha ma ni aq lapran rapra ai hpaji lam n-nga ai lam hte num
 kasha ma ni aq n-tsa rapra manu shadan ai lam n-nga ai lam,
 Bu hkawm magam rawt jat wa ai hte maren ngang buhkawm magam
 rawt jat wa ai lam,
 Laknak manghkang ni hte shinggyim ahkaw ahkang jahten sharun ai
 lam,
 Seng ang lit nga ai ni aq mayun kumhpa sha ai lam,
 Seng ang ai asuya ni aq makawp maga hpareng ai lam gawngkya ai
 lam,
 Masha dut shalai ai lam gaw tawt lai ai ni aq matu amyat law ai lam,
 Ma ni aq n-tsa shut ai hku masat la ai lam ni nga nga taw ai lam (ma
 ni hte hkumshan kanawn mazum yang ana ahkya n-kap lu ai, ma ni
 hpe mayam zawn shangun ai lam gaw mara n-nga ai)

Burma Act wunkat na hkaja ai lam

Myengmung nga ma dut shalai sha ai lam hpe hkaja yu ai shaloi
 mungkata dut shalai ai lam hte maigan de dut shalai ai lam ngu lam lahkawng
 mu lu ai hku re. Mungkata dut shalai ai lam hte seng nna mare hkan na ma ni
 hpe mare-nu de (sh) sut hpaga kaja ai jarit mayan hkan de shaga woi la n-
 htawm gat-seng hkan bungli galaw ai, n-chyang hku nna dut sha ai, ma ni hpe
 ma hkumshan dut ai hku nna akyu jashawn ai lam ni hpe mu lu ai hku re. N-
 kau ma ni hpe atik anang shaga mat ai hku na raitim, n-chye na shi ai hpe
 ahkaw ahkang la nna masu magaw nna raitim hpeyndap kata de shalai nna
 gumhpraw lu la ai lam mung ma dut shalai sha ai hpan langai re nga ai. Dut
 shalai hkrum ai ni gaw lai sai ten hta nga yang amyulakung ni shanu nga ai
 shara ni hte mare hkan na law malawng re wa tim yayang gaw mare-nu hkan
 na ni lawm wa ai hpe mu lu ai hku re.

shinggyim ahkaw ahkang hpaji jaw ginra (Myenmung)

12

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Myenmung kawn maigan mungdan de dut shalai ai hkrun-lam hpe hkaja ai shaloi Thai mungdan, Miwa mungdan, India mungdan hte Bangladesh mungdan ni de dut shalai ai hpe mu lu ai hku re. N-kau mabyin lam ni hta Myenmung masha ni hpe Bangladesh mungdan kawn Pakistan mungdan de rai rai, Thai mungdan kawn Malaysia mundan de rai rai, Singapore mungdan hte kaga sinna mungdan de rai rai kahtap nna dut shalai ai hpe mung mu lu ai hku re. Laklai ai lam langai gaw Miwa mungdan dingda mungdaw ni kaw na amyula ni, amyushayi ni hte ma ni hpe Myenmung kawn lai di nna Thai mungdan de dut shalai ai lam ni hpe mung sawk sagawn lu ai hku re.

Myenmung-dan kawn kaga mungdan de masha dut shalai ai hkrun lam ni

Myenmung hte Thai mungdan ga jarit mayan (Mae Sai, Mae Sot, Ra Nawng, Kanchanaburi) ni kawn Myen amyushayi ni hte ma ni hpe dut shalai ai lam, dai kawn na Malaysia, Singapore, Taiwan hte kaga sinna mungdan ni de dut shalai sha ai lam, Myenmung kawn Miwa mung ga jarit Yunan mungdaw de dut shalai ai lam, Myenmung kawn Hkang mundaw, Tsitgaing ginwang ni kawn India mung de dut shalai ai lam, Myenmung kawn Bangladesh mungdan, dai kawn nna Pakistan hte UAE mungdan ni de dut shalai ai lam hpe hkaja lu ai hku re. *(laikaman 14 ga-sumla de)*

Dut shalai sha ai aq yaw shada lam

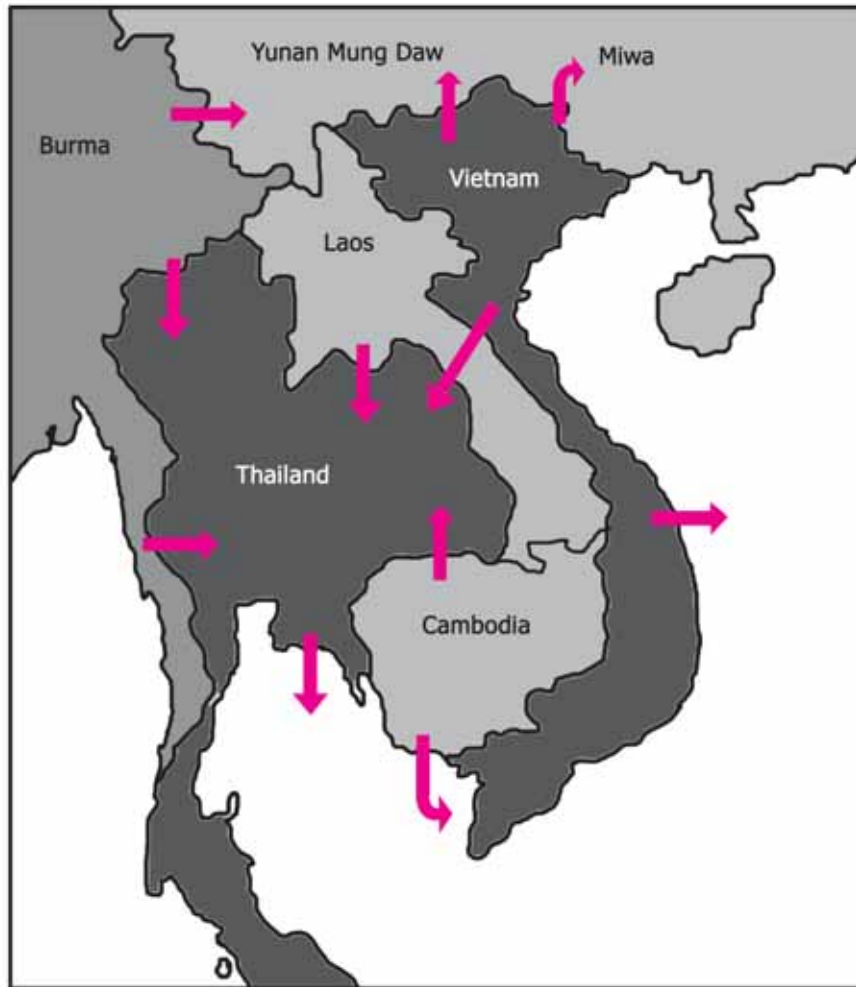
Ngang kayun magam hta hkumshan kanawn mazum na matu dut shalai ai lam

Myenmung na amyushayi ni hte ma law malawng gaw htingbu mungdan ni hta shawa num magam ni hta shangun sha na matu law malawng dut shalai ai hkrum hpe mu lu ai hku re. Kan bau bungli aq matu shinggan de bungli tam mayu ai num kasha ni hpe maigan mungdan hta n-pu ba ai sha shang gumhpraw kaja ai bungli lu na ngu ga sadi jaw ai lam ni, masu magaw ai hku nna kaga mungdan de shaga sa nna shawa num

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Myenmung-dan kawn kaga mungdan de masha dut shalai ai hkrun lam ni

shinggyim ahkaw ahkang hpaji jaw ginra (Myenmung)

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

magam ni hta bungli galaw na matu dut sha hkrum ai. Dai mabyin ni hpe Thai mungdan shara shagu hte Myenmung hte ni htep nga ai Miwa mungdan Yunan ginwang ni hta law malawng mu lu ai. N-kau num kasha ni gaw Thai mungdan kawn Malaysia, Singapore, Japan, Taiwan hte kaga Europe mungdan hte sinna mungdan ni de lam amyu myu hku dut shalai nna shawa num magam bungli ni hta bang shawn da ai lam sumtang laika hta tsun nga ai. Dai sha n-ga Bangladesh mungdan na Ruhingya amyushayi ni hpe Pakistan mungdan, Saudi Arabia mungdan hte UAE mungdan ni de htaw shalai nna shawa num magam hta jailang na matu dut shalai hkrum ma ai.⁴

Shawa num magam ni hta jailang hkrum ai num kasha law malawng gaw dai magam ni hta bungli galaw ra na hpe tau-nau n-chye nna masu magaw ai

hte dut sha hkrum ai ni re ma ai. Masu magaw let shaga sa wa hkrum ai ni gaw jasam masha ni n-re nna hkau ai jinghku ni, ni kahtep ai jinghku ni re nna dai ni aq n-tsa kam shut kau ai majaw dut sha hkrum ai ni re ma ai. Num kasha ma ni hpe masha chyaw poi ni gaw shawa dap de manu jahpu hte dut sha kau da nna dai manu jahpu ni n-wa lu dingsa shawa num magam ni hta galaw nga ra ai hku re. Raitim dai dut sha kau da ai gumhpraw ni kade re hpe chye lu na lam n-nga ai hku re. Law malawng gaw

dai zawn hka-wa nga ai ten gumhpraw lap mi mung n-lu ai sha n-ga shanhte lang ai buhpun palawng ni, mawn sumraw ai ni aq matu hkrat ang ai gumhpraw ni hpe kahtap jaw nga ra ai hku re. Dai zawn dut sha hkrum ai num kasha ni hprawng mat na tsang ai majaw dai num kasha ni hpe shinggan de pru na

⁴ Images Asia / Belak, B (2002): "Gathering Strength – Women from Burma on their rights" and Terre des Hommes (2002): "Kurzinfor: Kinderhandel in Suedostasien – Myanmar (Burma)".

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

ahkang tsep kawp n-jaw ai hku re. Dai num kasha ni gaw kaga mungdan hta tara shang nga na ahkang n-lu sai majaw pyada ni mu yang rim katut na ngu bungli namdu ni gaw jahkrit shama chye ma ai.

“ Anhte aq mare hta Thai mungdan de bungli sa galaw ga ai amyushayi ni grai nga ai. Marai langai gaw ngye nu hte hkau ai. Shi gaw Thai kaw gat dut ra na sari shabrai kaja ai nga nna nu gaw dat dat ai, lam jarik hpe ngai jaw dat ai, shi gaw hpang na shata hkan sari shabrai shata shagu bai shagun ya na nga tsun shi ai, Thai ga du ai hte n-dai gawk kaw dut kau da ai. Hpang i she chye ai ngai hpe baht mun mali hte dut kau da ai da, hpang daw de shi hpe n-mu mat sai, ya n-dai namdu gaw hka n-prai ding sa n-dai bungli galaw ra na da, galoi prai na re n-chye ai, ngyeng mung n-mai ai hprawng lam mung n-chye ai, tsinyam hkrum katut mat sai hku re”

Asak 17 ning re Sam num kasha Chiang Mai.

Pu-ba nna sari shabrai yawm ai shara hkan shangun sha na matu dut shalai sha ai lam

Myenmung na asak naw kaji ai ma ni hpe pu-ba nna sari shabrai kaji sha jaw ra ai bungli hkan shangun sha na matu dut shalai sha ai hpan hpe mung mu lu ai.

N-ta bungli ni, pu-ba let panglai na pru ai jakrung ni, buhpung palawng jakrung ni, da-da jakrung ni, dat jasat jak rung, nga rim magam, kanoi, kumshu sun, numri-pan sun hte hkai-sun ni, n-hprang htu shaw magam ni, lusha seng ni hta shangun sha na matu masha dut shalai sha ai ni gaw Myenmung n a ma ni hpe woi sa wa ga ga re ma ai. Dai magam bungli ni gaw shinggan de matut mahkai ai hpan bungli n-re nna n-ta kata, chyip re ai gawk kata ni, jak-rung ni, kaga masha ni hte matut mahkai lam n-nga ai htu n-hkrun ni, nga-rim hkali n-tsa galaw ra ai bungli ni hta re ai. N-ta bungli ni, jak-rung bungli ni, nga-rim bungli ni, htai-sun bungli ni hte n-hprang htu magam ni hta galaw ra

shinggyim ahkaw ahkang hpaji jaw ginra (Myenmung)

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

ai Myenmung na ma ni hpe Thai ga jarit mayan re nga ai Mae Sai, Mae Sot, Kachanaburi, Phu kat, Chiang Mai, Chiang Rai hte Ra Nawng ginwang hkan hta law malawng mu lu ai. Myen mung na num kasha n-kau ni gaw India ga jarit mungdaw ni hta da-da na matu dut shalai sha hkrum ma ai lam shiga ni na lu ai.⁵

N-ta bungli ni hta Myenmung na ma ni law law hpe mu lu lu re ai. Masha dut shalai ai ni gaw n-ta madu kaw dut kau da nna dai dut da ai gumhpraw n-prai dingsa ti-nang aq bungli aq akyu hkamsha na ahkang n-nga ai. N-ta bungli galaw ai ma bungli galaw masha ni gaw n-ta kata hte sun kata hta sha nga nga ma ai majaw dai ni aq mabyin ni hpe kaga masha ni chye lu na n-loi nga ai. Bungli masa ni gaw shanhte galaw ai n-ta madu ni hte bungli madu ni aq n-tsa madung re nna shai ai hku re. Raitim law malawng gaw bungli galaw ai n-ta kaw na pru na ahkang n-lu ma ai. N-kau ni gaw mayam zawn kanawn mazum hkrum nna myitmasin daw, hkumhkrang daw, ngang daw ni roi sha hkrum ma ai hpe hkrum katut chye ai hku re.

“Chyau poi gaw sa sa da ai kaw n-bai n-pru mat sai. Shata kru na gumhpraw shi hpe jaw dat sai lam hpang daw e n-ta madu tsun dan ai. Shanhte ni n-wa shangun dingsa n-mai wa ai, shata kru lai jang shabrai jaw na nga tim nga lai wa ai laning mi laman hpa shabrai mung n-lu ai, manap hkying mali kaw n rawt shani tup bungli hkum hkra galaw ai, shat shadu, rai hkrut, gwi shat jaw, la-ngyau shat jaw, ma woi, yupra hkyen, shana hkying 11 ram hta she yup lu ai. N-ta madu jan myit n-dik yang shabyi gayat ai ni, gwi hte ga wa shangun ai ni mung naw nga ai. N-ta shinggan pru yang pyada rim na nga nna galoi mung n-pru lu ai. Hpang jahtum gaw byin mayu ai byin ngu nna shanhte ni n-nga ai ten wang hpe shingtawt nna hpawng le wa ai re”

Asak 14 ning Karen num kasha, Bangkok mare-nu

⁵ Images Asia / Belak, B (2002): "Gathering Strength – Women from Burma on their rights".

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Hkai-sun hkan dut sha hkrum ai ma ni gaw law malawng kumshu sun, kanoi sun, namlaw namlap sun, numri-pan sun ni hta galaw ra nna hkrit ra ai latung si tsi ni hpe shingda ai arai n-lawm ai sha lang ra nna bungli galaw ra chye ai. N-kau ma ni gaw kaga mungdan de tara n-shang lagu shang nna nga rim ai ngahkan sanghpaw hkan dut sha hkrum nga ai. Dai ma ni gaw sumgawn gun ai, sumgawn jahkrat ai, nga htawt ai, nga sumpum htaw ai zawn re ai pu-ba ai bungli ni hpe galaw nna si mat ai lam, mat mat ai lam ni hte ginchyum dat mat ma ai.⁶

“Ngai Malay hkali hkan ai ten hkali n-tsa asak 14 ning re Mun ma kasha lahkawng lawm wa ai. Thai de sa wa ai hta pyada rim katut nna hkyuk de du mat ai. Bai pru wa ai ten gaw htawng kaw na shi hte chye hkat ai wa bungli tam ya na nga nna hkali n-tsa de dut sha kau da ai nga tsun ai le, ram ram matsan dum na zawn re ai. Gumhpraw hte mari da ai nga yang gaw hkali hpareng ai wa gaw shanhte hpe ram ram zingri ai. Anhte mung matsan dum nna garum galaw ya ai ti-nang na ti-nang bungli hte re majaw grai n-lu garum ai. Hkali shata lahkawng pru nna anhte ni shabrai shaw yang shanhte gaw lap mi mung n-lu ai. Hkrap hkyen hkrap hkyen re nna pru mat ai ya du hkra bai n-mu sai.”

Thaway hkali la langai, Ra Nawng mare-nu

Mawhpyi hku nna shangun sha na matu dut shalai sha ai lam

Bangkok mare-nu hte Thai mungdan nga mare-nu ni hta maw-hpyi galaw na matu ma ni hpe dut shalai sha ai lam gaw ya dai ning hta grau law wa ai zawn dai ma ni hta Myenmung na ma ni, grau nna Myenmung hta shangai ai India ru-sai ma ni lawm ai hpe mu lu ai hku re. Lam n-tsa hpyi sha ai hta amy myu hku nna mu lu ai. Law malawng gaw masha chyat ai shara re nga ai gat, mawdaw daru ni hta hpyi sha chye nga ma ai. Dai ma ni hpe Gang masha ni gaw galoi mung mi n-grip yu nga chye nna masat da ai gumhpraw madang n-lu yang gayat ai, lusha n-jaw sha ai sha tawn da ai lam ni hpe hkrum sha nga

6. ILO / Wille, C. (2001): "Trafficking in children into the worst forms of child labour – A rapid assessment".

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

ma ai. Dai ma ni gaw asak (6) ning kawn (10) ning lapran na ma ni rai chye ma ai. Lama na ginra na ga ni hpe kaji kajaw chye wa jang dai ma ni hpe gaw mawdaw daru ni, mawdaw jahkring da ai shara ni, lusha seng ni hta myiman ka-tsut maisau pa ni, nampan ni hkan dut sa chye ai. Dai ma ni gaw Gang hpung ni aq yu ai n-pu e galaw chye nna hpyi la lu ai gumhpraw ni yawng hpe dai Gang ningbaw ni hpe bai ap ra ai. Shana aten lusha seng ni hkan nampan ni hkan dut shangun hkrum nga ai ma ni hpe kalang lang nanghpam tsi jaw lu nna shangun sha ai lam mung nga ai. Dai magam bungli ni hpe galaw nga ai num kasha ma ni gaw manam ni aq ngang hte seng ai amyat la ai, roi hkrum ai lam ni hpe hkrum sha nga ai lam chye lu ai.

“Ma hpe n-ta kaw na bungli shangun na nga nna shaga sa wa ai. Wa n-nga sai, nu hpe n-dai tsa-ba wa gumhpraw jaw da ai nga tsun ai. Lam kaw re yang shi kasha re nga tsun pru wa ai. Bangkok du yang kaga ma ni hte rau da nna lam n-tsa hpyi sha shangun ai, lani mi Baht masum tsa lu hkra hpyi ra na da, n-lu yang akyu n-rawng ai nga nna rai lam ai lawng-noi hte kayat ai. Shana shat mung n-jaw sha ai, gumhpraw kaji mi lu ai hte shanhte gaw sa zing la ai, n-mai yup ai, n-mai ginsup ai nga nna tsan tsan kawn yu nga ai. N-ta wa mayu ai nga yang kayat ai.

Jahku ning ram re ai Myen-muslim la-kasha, Bangkok mare-nu.

Lam n-tsa ladat amyau myu hku shangun hkrum ai dai ma hpan ni hpe Thai mungdan, Miwa mungdan Shwili hte Yunan mungdaw, India mungdan Mizuram mungdaw ni hta mu lu ai. N-kau ma ni gaw hpyi sha shangun ai sha n-ga nanghpam tsi htaw shalai dut ai magam ni hta akyu jashawn ai hpe mu lu ai. N-kau ma ni mawhpyi prat kawn ma shawa num prat de gale du mat ai mahkrum madup ni hpe mung mu lu ai hku re.

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Gawlaw jawn ai joky hku nna shangun sha na matu Bangladesh mungdan na Ruhingya ma ni hpe dut shalai sha ai lam n-kau sumtang laika ni hkan tsun da ai.⁷ Ma ni aq hkumhkrang tsang ai majaw gumra ni, gawlaw ni grau chyang lu na matu ma ni hpe madung da shaman ya nna shanglawm shingjawng shangun ai lam chye lu ai.

Num-nnan shatai hkungran la na matu dut shalai sha ai lam

Myenmung na num kasha ni hpe dinghku num shatai rau nga na matu dut shalai ai lam ni hpe mung Miwa mung na mungdaw ni hta law malawng mu lu ai hku re. Miwa asuya masat da ai dinghku langai hta ma langai sha mai la na ngu ai dinghku lamang aq majaw ya yang na Miwa mungdaw n-kau mi hta hkungran la na num ni taw nga ai hku re. Dai mungdaw ni kaw na amyula ni gaw chyaw poi ni kaw n kaga mungdan de na num kasha ma ni hpe dinghku de na matu tam shangun ai kaw n na dai lam ni byin pru wa ai re nga ai.⁸ Hkungran num shatai na matu mari mayu ai ni gaw asak

18 ning n-pu na num kasha ni hpe grau nna manu jaw mari ai majaw chyaw poi ni gaw aska n-hpring shi ai ma ni hpe grau shading nna tam ai hku re. Miwa mung sha n-ga Thai mungdan kaw mung Myenmung na num kasha ma ni hpe n-ta bungli shangun na matu gunglau nna hkungran la ai lam ni mung nga ai lam chye lu ai.

“YinJang kaw nga ai dai n-ta hta anhte ni masum mali ya shanu nga ai, lani mi masha jasam langai sa wa ai, shi gaw seng madu re hkan mat u nga tsun ai, anhte ni YinJang kaw n wanleng jaw nna pru sa wa ai. Masum ya na jang mare langai kaw du nna shi gaw shi yup gawk de shang wa na matu tsun ai, shi gaw ngai gaw shi madu jan re nga tsun ai. Ngai ningdang yang shi gaw ngye matu gumhpraw jaw nna shaga sa wa ai re da, ngut jang shi madu jan hku nna kanawn mazum wa nu ai”

Jinghpaw num Miwa-Myen ga jarit⁹

⁷ ILO – IPEC (2002): “Rapid assessment on trafficking children for exploitative employment in Bangladesh”.

⁸ Save the Children UK / Caouette, T. (2001?): “Small dreams beyond reach – The lives of migrant children and youth along the borders of China, Myanmar and Thailand”.

⁹ Kachin Women Association in Thailand (2005): “Driven Away”

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Tara n-shang bau la na matu dut shalai sha ai lam

Myenmung na ma ni hte Thai mungdan kata nga ai tsinyam dabang ni kaw na ma ni hpe Thai mungdan kaw Malaysia mungdan na ma bau la mayu ai ni de dut shalai ai mabyin ni hpe 2005 ning kaw nnan hpang tam gawn lu wa sai hku re.

Ma dut shalai ai lam hte Myenmung-dan upadi

Ma dut shalai ai lam hte masha dut shalai sha ai lam hte seng ai Myenmung upadi gaw 2005 September 14 ya shani hta de da wa ai “masha dut shalai ai lam pat hkum ai upadi” nan re nga ai. Dai upadi kata hta amyushayi ni, ma ni hte ramma ni hpe dut shalai ai lam pat hkum shingdang na matu alak mi hkrak di nna galaw sa wa na re ngu sanglang da ai. Dai upadi hte maren ma ngu ai gaw asak 16 ning n-hpring shi ai ni hpe tsun mayu nna ramma ngu ai gaw asak (16) ning hpring ngut jalu re tim asak (18) ning n-hpring shi ai ni hpe tsun mayu ai.

Dai upadi hte maren—

Masha dut shalai ai lam ngu ai gaw masha langai ngai gaw kaga masha langai hpe dai wa myithkrum ai mi rai, myit n-hkrum ai mi rai makru daw sha amyat htuk na yaw shada let jahkrit shama ai, n-gun lang ai (sh) kaga ladat hte dang sha ai, alau la ai, masu magaw galaw ai, arawng aya hpe tinggyeng akyu galaw ai, (sh) prat hkrun lam hta tsap lu na yak nga ai hpe ahkaw ahkang la nna ti-nang akyu shatai kau ai, dai wa aq n-tsa uphkan lu ai wa aq myithkrum ai lam lu la na matu gumhpraw (sh) akyu ara jaw ai (sh) hkap la wa hkra galaw nna masha ni hpe alau zinlum la ai, htawsa htaw wa ai, shalai dat ai, dut sha ai, mari la ai, shap la ai, hkoi la ai, shingbyi shara jaw ai (sh) hkap la ai ngu lachyum leng ai.

Makru daw amyat htuk sha ai ngu gaw ngang hte seng ai hpe galaw ai, atik anang bungli shangun ai, atik anang hkan galaw ya ra ai, mayam shatai ai, gumhpraw mayam zawn shangun ai, jaw ra ai hka hte gyit hkan nna shangun sha ai rai tim, masha wa ai hkumhkrang daw chyen ni hpe ye la kau ai, dut sha ai lam galaw ai kaw na gumhpraw hpe raitim, akyu ara hpe raitim hkap la ai lam (sh) hkap la na myithkrum ai lam ni yawng hkyawm nga ai.

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Dai upadi aq yaw shada ai lam ni hta

Masha dut shalai ai lam hpe makawp maga ai shaloi amyushayi ni, ma ni hte ramma ni hpe alak mi ahkyak la makawp maga na matu, masha dut shalai sha ai lam tawt lai ai ni hpe tang du lawan ai hku sawk sagawn shapraw ahkyak la lu na matu hte masha dut shalai sha hkrum ai ni hpe hkyela na, bai hkap la na, makawp maga na, bai gaw sharawt na hte shinggyim hpawng kata bai kanawn mazum lu na magam ni hpe tang du hkra galaw na ra nga ai ni lawm nga ai.

Dai upadi hte maren asuya gaw masha dut shalai ai lam hte seng nna lawu na hte maren galaw sa na lit nga ai.

- Masha dut shalai sha hkrum ai amyushayi ni, ma kasha ni hte ramma ni aq sari ni hpe n-mai hkra ai,
- Dai ni aq sari ni hte kadai re lam shadan shaleng ai lam hpe alak mi makawp maga ra ai sha n-ga ra ai shimlam hte garum kahtau lam ni hpe jaw ra ai.
- Seng ang ai tara rung ni gaw masha dut shalai hkrum ai amu hpe san jep ai shaloi shawa yawng aq shawng e n-re ai sha laksana rung gawk hta san jep ra ai,
- Masha dut shalai sha ai lam hte seng nna tara lam garum kahtau lam lu hkra galaw ya ai laman masha dut shalai hkrum ai amyushayi ni, ma ni hte ramma ni aq shimlam nga lam hte kaga ra ai makawp maga lam lamang ni hpe mung jahkrat galaw sa ya ra ai.
- Masha dut shalai sha hkrum ai wa gaw ti-nang machyi hkrum ai lam aq matu tara shawn ai shaloi ra wa yang tara kasa shap ya na, ga gale ya na matu ni lajang ya ra ai.
- Masha dut shalai sha ai lam hte seng nna sawksagawn mu wa ai lam, tara shawn ai lam hte tara jeyang ai hte seng ai shiga ni hpe seng ang ai masha dut shalai sha pathkum hpung aq ahkaw ahkang lu yang she shiga mai shabra ai.
- Masha dut shalai sha hkrum ai wa hpe upadi hta lawm ai ari langai ngai hte ahkyak la ai lam n-mai galaw ai.

shinggyim ahkaw ahkang hpaji jaw ginra (Myenmung)

22

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

- Maigan mungdan de du nga nna masha dut shalai sha hkrum ai Myenmung masha ni aq matu ra ai makawp maga lam galaw ya ai lam ni lajang ya na hte Myenmung de bai sa na lam ni hta maigan de nga ai kyit hkai rung ni kaw na lit nga ai ni gaw seng ang lit nga ai ni hte jahkrup galaw sa ya ra ai.
- Dai ni aq matu kaja dik ai masa re nga yang gaw kanu kawa (sh) uphkang ai wa de bai sa na matu lajang ya ra ai,
- Kanu kawa (sh) uphkang ai wa de bai sa na lam htuk shi yang rai rai, bai sa na matu masa n-htuk shi yang rai rai kaga htuk kaja shimlam nga makawp maga ya lam hpe lajang ya ra ai.
- Asak ban hte kungkyang ai lam hta hkan nna myit ra ai hpe wanglu wanglang hpaw tsun na ahkawng, wanglu wanglang kata la na ahkang ni hpe atsawm lajang ya ra ai.
- Dai ni aq hkumhkrang daw ni hte myitmasa daw ni hkra machyi ai lam ni hpe bai lajang ya ai lam, hpaji hte kungkyang lam hpe n-hpawt da ai kan-bau bungli hpaji sharin ya ai lam, dai ni aq myithkrum ai lam hte tsi jep ya ai lam hte tsi lajang ya ai lam ni hpe alak mi hku nna lajang ya ra ai.

Dai sha n-ga masha dut shalai ai lam hta shanglawm tawt lai ai ni hpe lawu na hte maren ari jaw mai ai.

Kadai raitim upadi hta lawm ai mara langai ngai hpe tawt lai na hkyen lajang ai lam, n-gun dat ai lam, jawm zahpaw ai lam, kahkin ai lam, hpareng ai lam ni galaw wa yang raitim, mara langai ngai hpe tawt lai na matu (sh) mara tawt lai ai hta n-gun jaw garum ai lam, gumhpraw garum ai lam langai ngai hpe galaw wa yang raitim amu hta hkyawm nga ai.

Kadai raitim amyushayi ni, ma kasha ni hte ramma ni hpe masha dut shalai ai lam shut lai ai re mara dan dawng je yang hkrum wa yang dai wa hpe n-law htum htawng dam (10) ning kawm lawhtum htawngdam prat tup jahkrat ra ai sha n-ga gumhpraw dam mung jahkrat mai ai.

Kadai raitim amyushayi ni, ma ni hte ramma ni kawm lai nna kaga marai langai hpe masha dut shalai ai shut lai ai lam mara dan leng je yang

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

hkrum wa jang dai wa hpe n-law htum htawng dam (5) ning kawm lawhtum (10) ning du hkra jahkrat mai ai sha n-ga gumhpraw dam mung jahkrat mai ai.

Kadai raitim masha dut shalai shut lai na hta masu magaw nna masha langai ngai hpe bau la ai lam (sh) hkungran la ai lam (sh) masha dut shalai hkrum na wa hpe maigan pru na galaw ai raitim, mungkata de shang wa na raitim ra ai sakse sakagan laili laika ni, dazik tawng ni hpe atu galaw ai lam (sh) tara n-shang lu hkra galaw ya ai lam ni shut lai yang dai wa hpe n-law htum htawng dam (5) ning kawm lawhtum (10) ning du hkra jahkrat mai ai sha n-ga gumhpraw dam mung jahkrat mai ai.

Kadai shawa amu gun raitim masha dut shalai sha ai lam hte seng nna sawksagawn ai, tara deng ai, san jep je-yang ai lam galaw wa yang n-teng n-man mayun kumhpa sha yang n-law htum htawng dam (3) ning kawm law htum (7) ning du hkra jahkrat mai ai sha n-ga gumhpraw dam mung jahkrat mai ai.

Ma dut shalai ai lam hte Thai mungdan upadi

Amyushayi ni hte ma kasha ni hpe dut shalai ai lam hte seng nna Thai mungdan upadi hta nga ai upadi gaw “1997 ning amyushayi ni hte ma ni hpe dut shalai sha pat hkum shamyit galaw upadi” re nga ai. Dai upadi hte maren ma ngu ai gaw asak (18) ning n-pu na ni re nga ai. Dai upadi aq daw (5) hta amyushayi ni hte ma ni hpe shanhte myitlawm nna raitim, myit n-lawm nna raitim kaga masha langai aq matu hkumshan dut bungli galaw ya na matu, n-kaja ai ngang hte seng ai hta yaw shada let jailang na matu hte tara n-shang amyat lu na matu mari la ai lam, dut ai lam, ga ai lam, htaw shalai ai lam, hkap la ai lam, gyit hkang da ai lam hte mazing da ai lam ni gaw dut shalai sha ai lam hkyawm ai ngu tsun da nga ai.

Dai upadi hte maren Thai asuya gaw masha dut shalai sha ai lam hte seng nna lawu na hte maren galaw sa na lit nga ai.

Arawng aya lu ai ni hku nna masha dut shalai sha hkrum ai ngu n-tsen ai amyushayi ni hte ma ni hpe makawp maga lu hkra galaw sa wa ai hte hkye wa yang dai ni hpe san jep na hte sakse sakgan laika pa ni tam na yaw shada let kyem da mai tim dai kem da ai ten hta minute sumshi htan n-mai jan ai. Grau nna aten naw ra ai re yang tara shang matsing masat nna Bangkok pyada

shinggyim ahkaw ahkang hpaji jaw ginra (Myenmung)

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

matsun hpareng up (sh) seng ang ai mungdaw up de shana ra ai. Hkying hkum 24 hta jan nna n-mai kem da ai. Alak mi ra ai hta hkan nna hkying hkum 24 htan jan wa na re yang Bangkok pyada hpung matsun hpareng up (sh) seng ang ai mungdaw up aq ahkang hte (10) ya htan n-jan ai sha kem da mai ai. Dai zawn kem da yang dai ni hpe hkyuk kata (sh) htawng kata hta kem da ai n-re sha htuk manu ai shara hta tawn da lu na. Arawng aya lu ai ni gaw dai ni hpe lusha ni, shingbyi shara ni madu buga de (sh) n-ta de dam lu na matu garum madi shadaw ra ai. Dai zawn garum shingtau la na hta dai amyushayi ni hte ma ni hpe shawa num kasat shamyit upadi hku nna hpaw da ai makawp maga ginra ni, atin sha ni shimlam nga na hte prat ngwipyaw na upadi hte hpaw da ai ma ginra ni (sh) asuya hte asuya n-re hpung ni hpaw da ai shinggyim sha garum ginra ni hta tawn da ra na.

Masha dut shalai sha hkrum ai amyushayi ni hte ma ni gaw maigan mungdan na re yang dai ni hpe buga mungdan de bai wa lu hkra galaw sa yang dai mungdan hte myithkrum lata masat ka da ai ga shaka laika hte maren (sh) Thai mungdan na lata masat ka da ai ga shaka hte maren jum hpareng sa wa ya ra ai.

Dai sha n-ga amyushayi ni hte ma ni hpe lahta na lachyum shaleng da ai hte maren shut lai ai ni hpe n-dai upadi hte maren htawng dam law htum (5) ning n-lai ai sha raitim dam gumhpraw mun mi n-lai ai sha raitim, htawng dam hte gumhpraw dam lahkawng yan hpe raitim ari jaw mai ai.

Ma dut shalai sha ai lam hte seng ai mungdan ga daga ga-sadi laika ni

Ma ahkaw ahkang hte seng ai UN ga shaka laika

UN Convention on the Rights of Child

Myen mungdan na lata masat ka da ai yayang na ga shaka laika daw kaji (11) hte (35) ni hta ma ni hpe dut shalai ai kaw na makawp maga ya ai lam hte seng nna ka da ai. Daw kaji (11) hta asuya ni hku nna ma ni hpe maigan na wa lam n-hku hkra woi mat ai lam kaw na makawp maga ya na lit nga ai lam tsun da nga ai. Dai sha n-ga daw kaji (35) hta mung ma ni hpe gara lam hku kaning re yaw shada lam hku nna rai rai woi hprawn ai, dut sha ai, dut shalai sha ai ni n-byin hkra mungdan hta, mungdan ni aq lapran ni hte mungdan ga

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

daga hku nna ra ai hpe galaw sa ai hku galaw sa ra na nga tsun da nga ai.

Ma ahkaw ahkang hte seng ai ga-sadi laika ma ni hpe dut sha ai lam, ma ngang kayun hta jailang ai lam hte ma kinsha lasha laika aq hpang na akyu ara ga sadi laika

Optional Protocal to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, child prostitution and child pornography

N-dai hpang na ga sadi laika gaw amyushayi ni hte ma ni hpe dut shalai ai lam hte seng nna garu akrit akroi madun da ai. Ma ni hpe dut shalai na matu, ma shawa num hku nna shangun sha na matu hte ma kinsha lasha laika pa ni hta jailang na matu ma ni hpe dut shalai ai lam gaw mungdan ga daga hta law htam wa nga ai lam tsun da nga ai.

Mungdan ni aq lapran galaw lajang nga ai ru-hka ni hpe pat hkum lu na hte seng ai Mungkan rapdaw ga shaka masha dut shalai sha ai lam, grau nna amyushayi ni hte ma ni hpe dut shalai sha ai lam pat hkum lam, sha-ngap shamyit lam hte ari jaw ai hte seng ai hpang daw na ga shada laika (Palermo ga sadi laika)

Protocal to Prevent, Supress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Covention Against Transnational Organized Crime, UN Convention (Plaermo Protocal)

Ya na ga shaka laika gaw mungdan ni aq lapran byin taw nga ai amyushayi hte ma ni hpe dut shalai ai lam hpe mungdan asuya ni hku nna ahkyak la galaw na matu paw pru wa ai ga shaka laika re nga ai, masha dut shalai ai hpe tawt lai taw nga ai ni gaw mungdan langai hta sha nga taw ai n-re nna mungdan langai hta jan nna nga taw ai majaw dai ni hpe shamyit ahkyak la na hta mungdan asuya ni hku nna jawm galaw na ra nga ai. Dai ni hpe sawksagawn shapraw ai lam, ahkyak la mara jaw ai lam hte mungdan ni aq lapran masha dut shalai sha ai lam pat hkum ai lamang ni hpe jawm galaw na, dut shalai sha hkrum ai ni hpe garum ya na hta ga shaka lawm mungdan ni hta lit nga ai. Dai ga shaka gaw masha dut shalai sha hkrum ai ni aq ahkaw

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

ahkang htan masha dut shalai sha ai ni hpe ari jaw ai hta grau seng ang ai ruhka hte seng ai ga shaka re ai. 2006 ning du hkra sagrin da lata masat ka da ai Sinpraw-dingda Asia mungdan ni gaw Myenmung, Laos, Philippines ni re nna n-tsa lam lata masat ka da ai mungdan ni gaw Cambodia, Indonesia hte Thai mungdan ni re nga ai.

Myenmung gaw ya na ga shaka hpe 2004 ning March (20) ya sha-ni shagrin lata masat ka da ai.

Mungdan ga daga n-chyang hpung da ju aq sawngdik ma bungli shangun ai hte seng ai ga shaka laika masat (182) — 1999 ning, Convention on the Worst Forms of Child Labour, ILO Convention 182, 1999— 1999 ning hta paw pru wa ai mungdan ga daga n-chyang hpung da ju aq sawngdik ma bungli shangun ai hte seng ai ga shaka laika masat (182) gaw mungkan hta nga ai sawngdik ma bungli shangun ai hpe kasat na yaw shada da ai ga shaka re nga ai. Dai ga shaka aq daw kaji (3) hta ma ni hpe dut shalai sha ai lam gaw sawngdik ma bungli shangun ai re ngu adan aleng madun da ai.

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu galaw lu ai bungli ni

- Masha dut shalai sha ai lam law malawng byin ai shara ni hta hpaji sharin lu na lam rawt jat wa hkra galaw ai lam hte akyu rawng na kan bau bungli hpaji ni hpe sharin ya ai lam,
- Shang-gumhpraw rawt na lam nga ai suthpaga lam ahkaw ahkang ni hpe sharawt ya ai lam,
- Kaga shara nnan ni de sa galaw yang hkrum katut lu na hkrit tsang hpa ni hte garum kahtau lam ra yang hpyi lajin mai ai shara ni aq lam hpe tau-nau tsun dan ai lam,
- Shanghai jahpan, mungchying masat hte hkungran ga sadi laika ni hpe atsawm hkrak matsing masat da lam,
- Mare masha ni aq lapran masha dut shalai ai lam ni hpe chye da na hte jawm pat hkum na myit ni byin pru wa hkra machye machyang ni galai shai hkra galaw sa lam,

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

- Amyushayi hte ma ni dut shalai ai lam hpe jawng laika ni kawn sharin shalai jaw ya lam,
- Mare masha ni hta lit nga ai ni hpe amyushayi ni hte ma ni hpe makawp maga ya ra ai lam atsawm hkrak chyena hkra wunkat ni jahkrat jaw ya lam,

Upadi hte seng nna galaw sa lam

- Mungkan rapdaw shagrin gaw da ai masha dut shalai sha ai lam hte seng ai mungdan ga daga ga shaka ni hte maren mungdan madang upadi ni hpe shagrin sa lam,
- Masha dut shalai sha ai ni hpe mungdan ni aq lapran ahkyak la galaw sa lam grau n-gun rawng wa hkra galaw lam, mungdan ni aq lapran raitim mungdan lahkawng aq lapran raitim masha dut shalai sha ai hpe kasat shamyit na hte seng ai jawm galaw lam chyena hkat laika (Memorial of Understanding) ni hpe ka jahkrat nna hkan sa galaw lam,
- Masha dut shalai sha ai hte seng ai upadi ni, policy ni, lamang ni hte galaw sa lam ni hpe shinggyim ahkaw ahkang jut kawn yu azi hkaja nga lam,
- Dut shalai sha hkrum ai ni hpe tara shang n-shang ari jaw ahkyak la ai lam n-nga ai sha masha dut shalai sha hkrum ai ni re ngu hku kanawn mazum lam,
- Masha dut shalai sha ai magam hte kaga matut mahkai nga ai magam ni hta shanglawm matut mahkai nga ai dut shalai sha ai ni hte asuya rung bungli masha ni hpe hkrak tup ahkyak la lam,
- Masha dut shalai sha ai lam hpe kasat shamyit ai lamang ni aq matu upadi ni jahkrat hkrang shala wa ai shaloi dut shalai sha hkrum ai ni aq hpaji jaw ai lam ni hpe la nna bawngban galaw sa lam,

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Dut shalai sha hkrum ai ni hpe makawp maga ya lam

- Masha dut shalai sha hkrum ai ni aq shingdu labau ni ka shapraw wa ai shaloi hkan sa ra ai lam matsun ni hpe ka jahtuk lam,
- Dai ni aq ra ai hkamja lam, shingbyi shara n-ta hte myit shazim bawngban ai lam ni hpe madi shadaw galaw ya lam,
- Masha dut shalai sha ai ni hpe upadi hku nna mara jaw na matu amu madat nga aten tup hta dut shalai sha hkrum ai ni hpe upadi hte kaga garum ra ai lam ni madi shadaw ya lam,
- Amu jep joi nga ai ten tup hta dut shalai sha hkrum ai ni aq ting-gyeng labau ni hte shimlam ni hpe makawp maga ya lam,
- Dut shalai sha hkrum ai ni hpe shanhte aq mungdan na dat kasa ni hte hkrum lu na ahkang jaw lam,
- Dut shalai sha hkrum ai ma ni aq ra ai lam ni hpe grau ahkyak da galaw sa ya lam,

Daidaw buga de bai sa ya lam

- Dut shalai sha hkrum ai ni hpe ti-nang aq myithkrum ai lam hte shimlam nga aten dep bai sa ya lam
- Dai ni aq matu bai gaw sharawt ya ai lamang ni hte ti-nang aq grupyin hta mi na zawn bai kanawn mazum ai lamang ni hpe garum madi shadaw ya lam,
- Dai ni aq hkamja lam hte seng ai shiga ni hpe makoi magap da ya lam hte HIV ana san jep ai hpe n-galaw n-mai san jep ai lam ni n-mai galaw ai lam,
- Masha dut shalai sha hkrum ngut nna bai du wa ai masha ni hpe dinghku n-ta masha ni hte mare grupyin masha ni gaw hkap la wa hkra garum ya lam,
- N-tsen na zawn re masha ni, shamu shamawt ai lam ni hkan mu lu wa yang seng ang lit nga ai ni, uhpung uhpawng ni de shiga sa ya lam,

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

- Ma dut shalai sha ai lam hta shanglawn galaw nang nna hpaji jaw lam,
- Dut shalai sha hkrum nna ti-nang aq buga de bai du wa ai ni hpe alum ala di ai, matsan dum chye na ya ai hte garum madi shadaw ya ai lam,
- Kaga masha ni hte lata gindun nna dai masha ni aq prat bai rawt jat wa hkra ra ai lamang ni hpe galaw ya lam.

Ma dut sha ai lam hkrum wa yang matut mahkai na Thai mungdan nga uhpung uhpawng ni

Foundation of Women
295 Charansanitwong Road, Bangphafd, Bangkok 10700 Thailand
Tel: 662-433-5149
Fax: 662-4346774
E-mail: ffw@womenthai.org

Development Center for Children and Community Network
7 Moo 2 T.Sopmoei Mae Hong Son 58110, Thailand
Telefax: 662-053618067
E-mail: ngo_salaween@hotmail.com

ECPAT International
328 Phayathai Road, Ratchathewi, Bangkok 10400
Tel: 662-2153388
Fax: 22158572

Anti-Trafficking Coordination Unit Northern Thailand
Name; Su ree yar Kasam saere saward
Phone; 094334600 or 053121 809, 053112643-4
Website; www.trafcord.org
Email; traforcord_cm@hotmail.com

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

Ma dut shalai sha ai lam mat mat na matu jawm galaw sa wa ga

shinggyim ahkaw ahkang hpaji jaw ginra (Myenmung)